

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มจจ — ผู้จะต้องตายไป, ผู้มีความตายเป็นธรรมดา”

มจจ อ่านตามภาษาบาลีว่า มัต - จะ เขียนเป็นไทยได้ว่า มัจจะ แปลว่า ผู้จะต้องตายไป, ผู้มีความตายเป็นธรรมดา ซึ่งมุ่งหมายถึงสัตว์โลกทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ในภพภูมิใดก็ตาม ล้วนมีความตายเป็นที่สุดด้วยกันทั้งนั้น เช่น มนุษย์ เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงความเป็นจริงแล้ว สัตว์ บุคคล ตัวตน ไม่มี มีแต่ธรรมเท่านั้น แม้แต่ที่กล่าวถึงว่าบุคคลคนนั้นตาย บุคคลคนนี้ตาย ก็เพราะมีสภาพธรรมที่มีจริงซึ่งเกิดเพราะเหตุปัจจัย นั่นก็คือ จิตขณะสุดท้ายของภพนี้ชาตินี้เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เคลื่อนผันจากความเป็นบุคคลนี้ ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคคลนี้ได้อีก ซึ่งทุกคนจะต้องเป็นอย่างนี้ ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตันตปิฎก สลลสูตร แสดงถึงความเป็นจริงของชีวิต ว่า เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องตายทุกคน ดังนี้

“ภาษาชนดิน ที่นายช่างทำแล้วทุกชนิด มีความแตกเป็นที่สุด แม้ฉันทิ ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ก็ฉันทิ นั้น ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนเขลา ทั้งคนฉลาด ล้วนไปสู่อำนาจของความตาย มีความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้าด้วยกันทั้งหมด”

ข้อความในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ปิยสูตร ได้แสดงว่า สิ่งที่จะเป็นที่พึงสำหรับบุคคลผู้มีความตายเป็นธรรมดานั้นคือ บุญทั้งหลาย ซึ่งก็คือความดีทั้งหลายทั้งปวง ดังนี้

เมื่อบุคคลถูภมรณะครอบงำ ละทิ้งภพมนุษย์ไปอยู่ ก็อะไร เป็นสมบัติของเขา และเขาย่อมพาเอาอะไรไปได้ อนึ่ง อะไรเล่า จะติดตามเขาไป ประดุจเงาติดตามตนไป ฉะนั้น

ผู้ที่มาเกิดแล้ว จำจะต้องตายในโลกนี้ ย่อมทำกรรมอันใดไว้ คือ เป็นบุญและเป็นบาป ทั้งสองประการ บุญและบาปนั้นแล เป็นสมบัติของเขา และเขาจะพาเอาบุญและบาปนั้นไป อนึ่งบุญและบาปนั้น ย่อมเป็นของติดตามเขาไป ประดุจเงาติดตามตนไป ฉะนั้น เพราะฉะนั้นบุคคลพึงทำกัลยาณกรรม (กรรมที่ดีงาม) สะสมไว้เป็นสมบัติในปรโลก (โลกหน้า) เพราะว่า บุญทั้งหลาย ย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลาย ในปรโลก

พระธรรมที่สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา เกิดจากการที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาถึง ๔ อสงไขยแสนกัป ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานมาก ทุกคำจึงมาจากพระคุณอันประเสริฐยิ่งของพระองค์ การที่แต่ละคนจะได้มีโอกาสได้ยิน ได้ฟังพระธรรมแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงในครั้งนั้น

และได้สืบทอดมาจนถึงยุคนี้สมัยนี้ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เราพระธรรมยังดำรงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่มั่งคั่งที่สุดในชีวิต เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอน ก็ล้วนเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นเครื่องเตือนที่ดีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจถูกเห็นถูก มีความประพฤติดีที่งดงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ขัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตจนกระทั่งสูงสุดเพื่อความเป็นผู้หมดจดจากกิเลส ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น

ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสทั้งปวงจนหมดสิ้น การเวียนว่ายตายเกิดย่อมมีอยู่ตราบนั้น ไม่เป็นสุคติภูมิ ก็เป็นทุคติภูมิ ตามกรรมของแต่ละบุคคล ถ้าเป็นผลของกุศลกรรม ก็ทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ เกิดเป็นมนุษย์ หรือเกิดเป็นเทวดา ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง เป็นสัตว์ดิรัจฉานบ้าง ตามควรแก่กรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำมา

ชีวิต เป็นการเกิดดับสืบทอดกันของจิตแต่ละขณะๆ จิตขณะหนึ่งเกิดแล้วดับไปเป็นปัจจัยให้จิตขณะต่อไปเกิดขึ้นเป็นไป ที่กิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตเกิดขึ้นเป็นไปก็เพราะได้สะสมมาแล้วในอดีต เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่อปัญญายังไม่เจริญขึ้นถึงขั้นที่จะดับกิเลสได้ กิเลสก็จะเกิดขึ้นอีกต่อไป อย่างเช่นในชาตินี้ และเพราะยังมีกิเลสอยู่นี้เอง การเวียนว่ายตายเกิดจึงยังไม่จบสิ้น เป็นเหตุให้มีสภาพธรรมเกิดดับสืบทอดไป ยังไม่พ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏฏ์

การเกิดในภพหนึ่งชาติหนึ่งนั้น สิ้นมาก ไม่ยั่งยืนเลย ความเกิดยังเป็นไปตราบใด ความตายก็ย่อมมีอยู่ตราบนั้น แม้จะเกิดเป็นเทวดามีความสุข สะดวกสบายทุกอย่าง แต่ถึงอย่างไรแล้ว ในที่สุดก็ต้องเคลื่อนพ้นจากความเป็นเทวดา แม้เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดมาในแต่ภพแต่ละชาติ ก็ต้องสิ้นสุดที่ความตายทั้งนั้น เกิดแล้วก็ต้องจะจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น แล้วจะต้องเกิดอีก ยังต้องเดินทางต่อไปในสังสารวัฏฏ์ ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น บุคคลรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือญาติพี่น้องเป็นต้น ย่อมสามารถช่วยเหลือทำกิจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เราได้ แต่พอถึงเวลาตาย บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถที่จะช่วยต้านทานไว้ได้เลย กล่าวคือ ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้ไม่ตายได้ ใครๆ ก็ช่วยเราไม่ได้เลยจริงๆ แม้จะมีแพทย์ผู้มีความสามารถมากเพียงใด ก็ไม่สามารถทำให้ไม่ตายได้ จึงไม่มีใครสามารถรอดพ้นจากความตายไปได้เลย

ดังนั้น ต้องไม่ลืมเลยว่า ทุกคนกำลังจะตาย จะตายเหมือนอย่างคนที่ตายไปแล้ว บางคนไปเยี่ยมคนป่วยหนัก คิดว่าเขากำลังจะตาย แต่ความจริงทุกคนทั้งหมดเลยกำลังจะตาย คนที่ไปเยี่ยมอาจจะตายก่อนก็ได้ ซึ่งไม่มีการรู้ล่วงหน้าเลยว่าใครจะตายเมื่อไหร่ที่ไหนอย่างไร แต่ทุกคนกำลังจะตายแน่นอน มันใจได้เลยว่า ตายแน่นอนทุกคน พอถึงเวลานั้นก็ตายแน่ๆ เมื่อจิตขณะสุดท้ายในภพนี้ชาตินี้เกิดเกิดขึ้น ก็ต้องละจากโลกนี้ไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ก่อนตาย จะทำอะไร? ซึ่งควรจะได้พิจารณาจริงๆ ว่า เมื่อแต่ละคนจะต้องตายอย่างแน่นอน เพราะมีความตายเป็นธรรมดา ถ้าเห็นว่สิ่งใดมีประโยชน์ที่สุดก็ทำสิ่งนั้น ไม่ทำสิ่งอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือทำดีและฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งกับตนเอง

และผู้อื่น นั่นคือ ประโยชน์ที่ควรจะเกิดขึ้นก่อนที่จะตายจากความเป็นบุคคลนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าเป็นสิ่งที่
ประเสริฐที่จะสะสมสืบต่อเป็นที่พึงต่อไป

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗